

Prikker, en Jan Toorop,*) die, door het Begrip te gaan stellen boven de Natuur het symbolisme vertegenwoordigden en hiermede de moderne kunst van heden voorbereidden.

Dit symbolisme komt voort uit de Romantiek (oorzaak) en voltrekt zich in het Expressionisme (gevolg).

Deze laatste uitingswijze, die naar den vorm scherp onderscheiden moet worden van het kubisme, verhoudt zich tot deze uitingswijze als het lyrische tot het „verstandelijke”. De littéraire en décoratieve tendenzen der symbolisten zijn in het expressionisme overwonnen. De deformatie der natuurlijke realiteit van kubisme, futurisme en expressionisme, is door de symbolisten voorbereid.

Zij kwamen tot het besef, de Fransche Poëzie der z.g.n. „decadenten” was hun hierin voorgedaan, dat het innerlijk visioen of de ontroering, zich aan de natuurlijke vormen te buiten gaat. Het kan niet anders of, waar de geest het universeele streeft uit te drukken, moet de *overdrijving* ontstaan, omdat het scheppende bewustzijn op 'n hooger plan dan het naturalistische, de natuur niet dient maar *gebruikt*. In dit geval, — dus alleen op een hooger plan — worden de natuurlijke dingen in geestelijke symbolen omgezet.

Op deze wijze ontstonden alle stijl-vormen der Bouwkunst. Ook hier werden de natuurvormen kunstvormen, op 't oogenblik dat zij door overdrijving of deformatie symbolisch werden en zoo doende het visueel-naturalistisch verband verloren ging.

Een kunstvorm ontstaat eerst dan, wanneer hij zijn oorsprong, de natuur, niet meer verraadt.

Een kunstvorm is slechts dan zuiver aesthetisch te noemen, wanneer „de praktische zin” daaruit verdreven is. Hoe meer deze praktische zin het tijdelijke vasthoud (portret, voorstellingen uit de geschiedenis enz., ook landschap) des te lager staat het werk als aesthetisch gewrocht; hoe meer het tijdelijke losgelaten en vervangen wordt door het ontijdelijke, hoe hooger het werk staat als aesthetisch product.

In de schilderkunst nu geschiedde dit door het zinnelijk beeld van

*) „De Drie Bruiden” b.v. is een werk, dat in zijn symbolische tendenz het Expressionisme raakt.